

Naam concept beleidsnota: Transitievisie Warmte, 'Naar een aardgasvrij Leiden'
Zaaknummer: 3311459

Namens Stichting *Vogelwijk Energiezuinig* doen wij u hierbij onze inspraakreactie toekomen.

1. Algemeen

- *De gemeente Leiden behartigt de belangen van haar inwoners, maar biedt naar onze mening bij de warmtetransitie (te) veel ruimte aan commerciële belangen. Er wordt aangegeven dat de gemeente c.q. regiogemeentes een aantal rollen zouden kunnen oppakken, maar deze rollen worden in de TVW niet uitdrukkelijk ingevuld c.q. geclaimd. Daarmee heeft de gemeente maar een zeer beperkte invloed op zaken als betaalbaarheid, duurzaamheid, betrouwbaarheid en uitvoerbaarheid. Ons pleidooi is dan ook dat de gemeente Leiden nadrukkelijk een zware rol pakt en actief stuurt om zo meer invloed te krijgen en behouden bij de uiteindelijke uitvoering van de warmtetransitie. We horen graag hoe de gemeente Leiden dit gaat invullen.*
- *Vogelwijk Energiezuinig pleit voor handhaving (en onderhoud) van het huidige aardgasleidingnetwerk om er in de (nabije) toekomst biogas en/of waterstof, al dan niet tijdelijk, door te kunnen transporteren¹. Onderzoek heeft uitgewezen dat bestaande netwerken geschikt zijn of gemaakt kunnen worden voor distributie van duurzame gassen (Netbeheer Nederland, 2018). We zijn benieuwd op basis van welke argumenten de gemeente Leiden niet heeft gekozen voor (tijdelijke) handhaving van het huidige distributienetwerk.*
- *Behalve dat de TVW bijdraagt aan een belangrijk deel van de realisering van de 17 VN-werelddoelen, tussen nu en 2030, zijn er in de TVW geen (kwantitatieve) doelen geformuleerd. We horen graag van de gemeente welke doelen worden nagestreefd als het gaat om bijvoorbeeld de hoeveelheid CO₂-reductie of energiebesparing?*

2. Keuzevrijheid / monopoliepositie

Op meerdere plekken in de TVW wordt benadrukt dat keuzevrijheid binnen de energietransitie een waardevol uitgangspunt is en blijft. Daarom wordt niemand gedwongen verplicht aan te sluiten op een groot collectief warmtenet. Er is altijd de mogelijkheid om het individueel of via een klein collectief op te lossen. Maar er wordt ook gesteld (pagina 51) dat bepaalde systeemkeuzes voor collectieve warmtenetten ervoor kunnen zorgen dat er lokaal minder keuzevrijheid ontstaat.

Reactie: Als een gebouweigenaar keuzevrijheid heeft in het wel of niet meedoen aan het geboden collectieve alternatief voor aardgas – zoals de TVW zegt - dan heeft dit consequenties voor een haalbare businesscase en de uiteindelijke kosten voor de eindgebruiker bij de aanleg van een warmtenet. Alleen bij voldoende deelnemers is het mogelijk om een warmtenet rendabel te kunnen exploiteren. Wij vragen ons af hoe de gemeente Leiden hiermee omgaat en we missen een visie hierop.

Tijdens de wijkgesprekken richt een groot deel van de bezwaren (ook vanuit de Vogelwijk) zich op het keuzegebrek van de bewoners voor warmteleverantie (de huidige monopolie positie van Vattenfall). De inrichting moet er daarom op gericht zijn dat de individuele bewoners kunnen kiezen tussen meerdere aanbieders van warmte (vergelijkbaar met elektriciteits- en telecom-aanbieders). Wij

---

¹ NB de aardgasleidingen in een deel van de Blauwe Vogelweg en de Leeuwerikstraat staan op de kaart van Liander om te worden vervangen.

pleiten ervoor dat de gemeente Leiden zich hard maakt om deze keuzevrijheid daadwerkelijk te bewerkstelligen.

In de TVW staat op pagina 51 dat gemeenten een stevige positie beogen om te komen tot een (regionaal) open transportnet, maar geven tegelijkertijd aan een dergelijke positie momenteel niet te hebben en hierin afhankelijk te zijn van de markt.

Reactie: Wij vinden een dergelijke stevige positie van groot belang om niet (teveel) afhankelijk te zijn van commerciële partijen. Daarom vragen wij aan de gemeente Leiden wat zij gaat doen om deze positie te verstevigen, zodat zij meer invloed kan uitoefenen op zaken als betaalbaarheid, duurzaamheid, betrouwbaarheid en uitvoerbaarheid. Het gaat hierbij niet alleen om het regionale net, maar ook om het Leidse ringnet wat nu in beheer is bij Vattenfall.

Dit pleit ervoor dat de gemeente eigenaar wordt van de Leidse Warmtering en de warmteoverdracht stations (zie ook punt 6).

3. Betaalbaarheid

TVW pagina 16: De gemeente streeft naar het behouden van betaalbare warmte voor haar inwoners. Dit geldt voor zowel het afnemen van warmte als benodigde aanpassingen om de woningen geschikt te maken voor de nieuwe warmtebronnen. Op pagina 31 staat dat van gebouweigenaren wordt gevraagd dat ze investeren in hun huis, dat zij zich organiseren, actief verduurzamen, andere bewoners informeren en meedenken. [...].

Reactie: Wij zijn van mening dat dit een nogal eenzijdige benadering is. De gemeente verwacht dat bewoners veel (lees teveel) moeten investeren in de verduurzaming van hun huis (tijd en geld). De gemeente is gebaat bij een goed bewonersinitiatief als gesprekspartner, maar wat is de inzet van de gemeente hierbij? Wat betreft aanpassingen aan woningen zet de gemeente in op het stimuleren, kennis verschaffen en ontzorgen van eigenaar/bewoners. De gemeente biedt als enige financieel instrument de duurzaamheidslening. Voor het overige wordt verwezen naar subsidies etc van de rijksoverheid. Dit vinden wij als Vogelwijk Energiezuinig absoluut onvoldoende.

TVW pagina 51: Met het innemen van de rol als netbeheerder van het regionale warmtenet door de gemeente(s) kan een aantal knelpunten in de regulering van de warmtemarkt worden weggenomen of in ieder geval verminderd. [...]. Een rijksbijdrage is hier dus essentieel.

Reactie: Commerciële partijen – en mogelijk ook warmtenetten in eigen, lokaal beheer - zijn gebonden aan de richtlijnen van de ACM voor wat betreft maximaal in rekening te brengen kosten aan de bewoners. Daarmee bewaakt de ACM het in de huidige wet vastgelegde principe “Niet meer dan anders”. Wij zijn van mening dat dit ook zo moet blijven.

4. Participatie/bewonersinitiatieven

Op meerdere plekken in de WVT wordt gesproken over bewonersinitiatieven en lokaal eigenaarschap. In de TVW wordt gesteld dat de ondersteuning van lokale bewonersinitiatieven vraaggericht is ingericht en bestaat uit het meelesen en meedenken.

Reactie: Dit vinden wij in het kader van de warmtetransitie absoluut onvoldoende. De overheid (zowel rijk als gemeente) heeft bepaalde klimaatdoelstellingen vastgelegd. De energietransitie is een van de grootste maatschappelijke uitdagingen van onze tijd. Daarom verwachten wij van de gemeente een proactieve en niet alleen een faciliterende rol. Bewonersinitiatieven zijn afhankelijk van actieve vrijwilligers, die bereid zijn hier (heel veel) tijd en energie in te steken. Het zijn zeker geen professionele organisaties, die over de benodigde middelen beschikken.

Er wordt veel (lees te veel) verwacht van burgers ten aanzien van kennis, zowel technisch, juridisch als financieel. Bewonersparticipatie is een belangrijk vraagstuk, waar de gemeente niet alleen moet 'halen', maar ook 'brengen'. De lokale overheid moet daarom een veel prominere en actievere rol spelen in de energietransitie.

Het is onduidelijk en niet concreet wat wordt bedoeld met 'lokaal eigenaarschap' en welke ondersteuning, eisen, waarborgen en sturing de gemeente hierbij geeft.

Bovendien: Vogelwijk Energiezuinig is een stichting en representeert dus niet 'de Vogelwijk'. De TVW gaat hierdoor voorbij aan de meningen van andere wijkbewoners en legt teveel verantwoordelijkheid bij de stichting Vogelwijk Energiezuinig.

De Coöperatie Energiek Leiden wordt als enige vertegenwoordiger van bewoners genoemd. Waarom niet meerdere bewonersinitiatieven opnemen in de Warmtewissel?

5. Robuust systeem met een mix aan duurzame bronnen

De gemeente Leiden wil inzetten op een mix van duurzame bronnen.

Reactie: Het is verstandig om te streven naar een mix van bronnen. Hierdoor ben je niet afhankelijk van één bron en beperk je de risico's. Op die manier creëer je een robuust energiesysteem. Betrouwbaarheid, duurzaamheid en betaalbaarheid voor de eindgebruiker onderschrijven wij van harte; dat zijn ook doelen van Vogelwijk Energiezuinig. Tegelijkertijd maakt de gemeente zich afhankelijk van twee bronnen, namelijk de restwarmte uit de Rotterdamse haven en geothermie. Het is echter onzeker of deze bronnen beschikbaar komen en of ze (financieel) haalbaar zijn. De basis voor de mix van bronnen is hierdoor te smal, wat niet ten goede komt aan de beoogde robuustheid van het energiesysteem. Zie ook punt 7 van onze inspraakreactie.

Op pagina 30 staat, dat binnen het warmtescenario ook lokale bronnen een plek krijgen. 'In de Vogelwijk, het Houtkwartier en het Waardeiland zijn lokale initiatieven ontstaan'. *Deze tekst is verwarrend en feitelijk onjuist. - Voorzover bij ons bekend, zijn er in de Vogelwijk geen lokale bronnen aanwezig. Wij zijn van mening de TVW geen inzicht geeft in het potentieel van lokale bronnen voor Leiden. Bovendien blijven de kansen voor lokale bronnen en kleinschalige collectieve warmtenetten in de TVW onderbelicht en onvoldoende uitgewerkt. Wij zijn dan ook zeer benieuwd naar de aangekondigde verdiepende verkenning in onze wijk en de resultaten daarvan om zicht te krijgen op hoe (het benutten van) lokale bronnen passen in het grotere warmtescenario voor een wijk en de stad.*

6. HT/MT/LT warmtenet

TVW pagina 24: "Aan het begin van de transitie zullen de meeste gebouwen nog hoge temperaturen nodig hebben voor verwarmen. (...) Door het toepassen van basisisolatie en aanpassingen aan de installatie kunnen gebouwen op termijn met lagere temperaturen worden verwarmd. Hiermee voldoen we aan de doelstelling om bestaande woningen op termijn via een middentemperatuur-net te verwarmen."

Reactie: Datzelfde geldt voor woningen. Zolang niet 100 % van de huizen op een (secundair) distributienet voldoende geïsoleerd is, moet er een HT warmtenet liggen. Pas als 100 % van de woningen voldoende geïsoleerd is, kan worden overwogen de temperatuur in het distributienet te laten zakken naar MT.

Hierbij moet wel aangetekend worden dat zodra een woning is aangesloten op een HT warmtenet, de financiële stimulans voor een woningeigenaar om verder te investeren in woningisolatie vrijwel verdwijnt vanwege de kostenstructuur van het warmtenet (ca. 80 % vaste kosten, 20 % variabel). Dat

betekent dat de gemeente zich actief moet inzetten om ervoor te zorgen dat er na verloop van tijd een MT warmtenet kan komen.

In de Vogelwijk is een aantal woningen al geschikt voor LT-verwarming, de wijk is niet homogeen! De grote verschillen tussen huizen in de wijk kunnen grote gevolgen hebben voor bijvoorbeeld de deelname aan een warmtenet. Hoe wordt dit meegenomen?

7. Risico-analyse en evaluatie

De energiemarkt is volop in beweging en de ontwikkelingen volgen elkaar in rap tempo op. Omdat ontwikkelingen nu niet (altijd) zijn te voorzien, geeft dat ook geen garantie voor de beoogde alternatieve warmtevoorzieningen (geothermie en WarmtelinQ). Wij missen in de TVW een analyse van de risico's die het project op welke manier dan ook, zowel positief als negatief, kunnen beïnvloeden. Door risicomangement kan hierop geanticipeerd worden en kan de impact van deze risico's tot een minimum beperkt blijven.

Verder missen wij in de TVW de wijze van monitoren van de ontwikkelingen om na te gaan of er een noodzaak is voor een tussentijdse evaluatie, op basis waarvan het nu geformuleerde beleid en de beoogde koers mogelijk in de (nabije) toekomst moeten worden aangepast. Met andere woorden: is er een zogeheten plan B? Dit lijkt ons noodzakelijk.